

Uitrukkleding

Ontwikkeling huisstijl

Aanleiding

Een zwart pak of een beige pak, een rode helm of een witte helm. Verschillende reflectiepatronen en benamingen op de pakken. De uitrukkleding van de brandweer onderling verschilt behoorlijk. De Raad van Brandweercommandanten heeft daarom in 2016 het verzoek gedaan aan het IFV om een huisstijl voor uitrukkleding te ontwikkelen met als doel: één beeld, één brandweer!

Schouderstukken en helm

Hoewel de helm en schouderstukken onderdeel uitmaken van de beschermende kleding en optisch ook een bijdrage aan de herkenbaarheid leveren, zijn deze niet opgenomen in de huisstijl uitrukkleding. Reden hiervoor is dat het bestaande onderdelen betreft die daarom niet meegenomen kunnen worden in de beschermde huisstijl. Bovendien biedt de helm onvoldoende unieke kenmerken om deze op te nemen in de huisstijl.

Schouderstukken: op basis van het vroegere NVBR document volgt nog een actualisering van uitvoering en functies. Er vinden geen wijzigingen plaats met betrekking tot de kleuren. Wel wordt er een verbetering in kleurschakering ingevoerd door middel van kleurcoderingen (Pantone) voor stoffen.

Helm: TNO adviseert om zowel voor de dag- als voor de nachtzichtbaarheid gebruik te maken van de gele kleur en te voorzien van reflectie door de betreffende leverancier.

Een huisstijl die voldoet aan een eenduidige, robuuste uitstraling die hoort bij de brandweerprofessional. Zichtbaar en veilig.

Deze brochure beschrijft de ontwikkeling van de huisstijl voor uitrukkleding en de keuzes die zijn gemaakt.

Slijtage en warmteontwikkeling

De hoeveelheid en de positie van reflectie op de beschermende kleding hebben invloed op de duurzaamheid en het comfort. Deze aspecten zijn door de 'notified body TÜV Rheinland Nord' met gestandaardiseerde methoden getest. Hoewel er in het ontwerp relatief een grote hoeveelheid reflectie gebruikt wordt, is door de gekozen positie van de reflectie op de kleding de invloed op het ademend effect tot een minimum beperkt.

De gekozen plaatsing van de reflectie bevindt zich ter hoogte van de grootste overlapping op het gedeelte 'jas over broek' en 'broek over laarzen'.

3D: Met de komst van digitale patroonsnijmachines is het ontwerpen met een groter aantal coupons geen beperking meer. Gevolg is dat de kleding uit veel meer stukken kan worden opgebouwd wat een positief effect op het draagcomfort heeft. Ten tijde van de presentatie van de huisstijl (2018) gaven aanvankelijk een aantal leveranciers aan dat 3D design niet mogelijk was. Bij de definitieve presentatie bleek echter dat de ontwikkelingen van zowel 3D als van de huisstijl elkaar kruisten.

De huisstijl bood inmiddels voldoende ruimte en met een paar kleine aanpassingen in de 'montage instructie' voor leveranciers kunnen ook de 3D designs voorzien worden van de genoemde huisstijl.

Leveranciers

Om de gewenste bescherming van de huisstijl te kunnen waarborgen, zijn leveranciers niet meegenomen in de ontwerpfase. Hoewel het op technisch vlak wellicht wenselijk was, werd het risico ten aanzien van de mogelijke bescherming van de huisstijl door het IFV ingeschat als zeer risicovol. Leveranciers waren hierdoor later in het proces terughoudend, omdat het ontwerp om aanpassingen in de productie vraagt. Inmiddels wordt de huisstijl door de aanbestedende diensten gebruikt en zijn de inschrijvingen op basis van de huisstijl. De doorlooptijd van de ontwikkeling van de huisstijl heeft aanzienlijk meer tijd in beslag genomen dan vooraf werd verwacht.

De oorzaken zijn hiervoor zeer divers:

- > Beschikbaarheid van betrokkenen (ontwerpers en ontwikkelaars)
- > Afstemming met de verschillende stakeholders in het veld
- > Beschikbare ruimte bij TNO en TÜV Rheinland Nord en doorlooptijden voor uitvoering van de onderzoeken
- > Agenda van de verschillende besluitvormingsgremia
- > Productie van de concept/testpakken
- > Gesprekken met leveranciers

Eigendom

Om de bescherming van de huisstijl te kunnen bewaken, is de ontwikkeling ervan met een kleine groep uitgevoerd onder strenge restricties. Alle betrokkenen hebben getekend voor geheimhouding om te voorkomen dat enige uiting van het ontwerp zou uitlekken voordat de formele bescherming was vastgelegd. Zonder deze aanpak konden we geen aanspraak maken op het eigendom van het ontwerp.

Het ontwerp en gebruiksrecht van de huisstijl uitrukkleding is Europees breed gedeponerd. Dat wil zeggen dat ongeoorloofd gebruik juridisch gehandhaafd kan worden. Het IFV is namens Brandweer Nederland eigenaar en verantwoordelijk voor het beheer en de bewaking van de huisstijl. Het IFV voert actief beleid en geeft in diverse vormen uiting aan de handhaving van de huisstijl. Naast merk- en modelregistratie maakt het IFV ook gebruik van juridische dienstverleners om de huisstijl te handhaven.

Leveranciers dienen aan het IFV toestemming te vragen voor het gebruik van de huisstijl. Dit betreft een unieke goedkeuring waarmee de leverancier instemt met de afspraken conform het gebruik van de huisstijl. Dit geldt voor alle uitingvormen lijkend op het standmodel, ook in verschillende kleuren. Met deze toestemming heeft de leverancier de mogelijkheid om proefpakken te maken voor aanbesteding van veiligheidsregio's. Het IFV behoudt te allen tijde het recht om bij de constatering van onrechtmatige afwijkingen, de toestemming voor het gebruik van de huisstijl in te trekken.

Bovenstaande sluit eventuele aanpassingen niet uit, wel dient er noodzaak aanwezig te zijn en aangetoond te worden. Indien de noodzaak erkend wordt zal toestemming schriftelijk door het IFV gegeven worden.

Operationeel uniform

Op 21 juni 2019 besloot de RBC om ook de huidige kazernekleding te vervangen door een nieuwe kledinglijn: het operationeel uniform.

De basis daarvoor is gelegd door Brandweer Haaglanden en is doorontwikkeld door een landelijke projectgroep. Het IFV is gevraagd om landelijk deze lijn verder te implementeren en op te nemen in de brandweer huisstijl. Het uniform kan gebruikt worden voor laag-risicotaken bij repressief optreden. Daarnaast wordt er een project gestart om het operationeel uniform als onderdeel te gebruiken voor één modulair systeem voor uitrukkleding.

Daarbij wordt ook gedacht over de verschillende doelgroepen. Verwacht wordt dat eind 2020 de eerste prototypes hiervoor beschikbaar zijn met als doel dat deze medio 2021 beschikbaar komen voor de korpsen.

Van tekentafel tot huisstijl

Om ruimte te bieden aan brede inzichten is gekozen om het ontwerp niet intern te ontwikkelen, maar samen te werken met de Hoge School van Amsterdam (Amsterdam Fashion Institute (AMFI)) als onderdeel van een studentenproject 'functional designing'. Vanwege het uitblijven van concrete resultaten is, op aangeven van de Hoge School van Amsterdam,

contact gezocht met dezelfde haute couturier als van KLM. Hij is onder andere gespecialiseerd in de (uitstraling van) bedrijfskleding en heeft zich met name gericht op het creatief ontwerpen van de uitstraling. Zijn opdracht was het ontwerpen van vier concepten in schetsvorm.

Ontwerp

Door een geselecteerde commissie (vertegenwoordigers uit het veld, waaronder de Adviescommissie Beheer Brandweerkleding en het Netwerk Brandweervrouwen) zijn twee van de vier conceptontwerpen gekozen om verder uit te werken. Eén van de twee geselecteerde ontwerpen bleek echter auteursrechtelijke conflicten te veroorzaken met bestaande beschermde ontwerpen, waardoor één ontwerp overbleef.

Dit ontwerp is van conceptfase gemodificeerd en doorontwikkeld tot een bestaand uitrukpak en middels een zichtbaarheids-onderzoek getest door TNO. Uit dit onderzoek bleek dat er een aantal verbeterpunten in overweging genomen moesten worden.

Het IFV heeft hierop een industrieel ontwerpster in de hand genomen om het ontwerp te verbeteren, waarbij naast de uiterlijke ook de functionele effecten bewaakt werden.

Om te komen tot een uniek design is gezocht naar mogelijke afwijkingen ten opzichte van de normering NEN EN ISO 20471 zonder dat daarbij het doel van de norm werd aangetast. TNO heeft daarom de daaropvolgende concepten in de verschillende fasen getoetst, wat leidde tot diverse aanpassingen. Vervolgens is er een nieuw zichtbaarheids-onderzoek door TNO uitgevoerd.

Het ontwerp kent typische vormgevingselementen die het ontwerp onderscheidend maken, zoals de hoeveelheid verticale strepen, afgeschuinde bovenzijde van de strepen en het gebruik van huisstijlelementen Brandweer.

Zichtbaarheid

Aangezien het ontwerp van de huisstijl in de geometrische lijn afwijkt van de normering NEN EN ISO 20471, gaf het IFV TNO de opdracht voor een zichtbaarheids-onderzoek en een conformiteitsverklaring door de 'notified body TÜV Rheinland Nord' op basis van de NEN EN 469.

In het zichtbaarheids-onderzoek van TNO is de zichtbaarheid huisstijl uitrukkleding onderzocht in vergelijking met uitrukkleding conform NEN EN 469 (norm voor bluskleding) en de NEN EN ISO 20471. Het onderzoek vond plaats door onder operationele omstandigheden de zichtbaarheid en herkenbaarheid te vergelijken tussen het nieuwe patroon 'de huisstijl' en het huidige brandweertenuue ('Referentie'kleding). Verder werd gemeten hoe zichtbaar sterk een object de aandacht trekt zonder dat het direct herkend hoeft te worden.

Herkenbaarheid werd in deze studie geoperationaliseerd als 'de opvallendheid van een persoon die als '1st responder' wordt herkend. De eis aan het nieuwe patroon was dat het onder geen enkele omstandigheid - zowel dag als nacht-substantieel minder opvallend en herkenbaar mocht zijn dan de 'Referentie'kleding.

Het onderzoek bestond uit twee fasen: de aanloopfase (herfst 2017) waar bij de opvallendheidsmetingen het onderdeel van de brandweerhelmen overgenomen is in de evaluatiefase (lente 2018). De TNO-rapportage 'Onderzoek naar zichtbaarheid brandweerkleding' is uitgewerkt in TNO 2018 R10612.

Cilinderhoezen voor ademlucht

De cilinderhoezen voor ademlucht maken geen onderdeel uit van de brandweerstijl. Wel is het dringende advies om deze cilinderhoezen voor de zichtbaarheid wel te gebruiken. Reden is dat de reflectie op de uitrukkleding voor een deel wordt afgedekt bij het dragen van een ademluchttoestel. Door een hoes met reflectie over de cilinder te plaatsen wordt dit gecompenseerd.

De discussie over het gebruik van de cilinderhoes in relatie tot de arbeidshygiëne is inmiddels achterhaald. De schadelijke effecten bij compositcilinders zijn namelijk onevenredig groot als bij het gebruik zonder cilinderhoes. Het advies is om bij het ontwerp meerdere reflectiestrepen over de lengte van de cilinder te plaatsen zodat zichtbaar geborgd is.

Normering

De NEN EN ISO 20471 'RWS-norm' en de afgeleide Rijkswaterstaatnorm zijn normen die bepalen waar en op welke wijze reflectie dient te worden uitgevoerd. De Rijkswaterstaatnorm blijkt daarbij in het verleden door de brandweer te zijn geïnterpreteerd als een eis van zichtbaarheid waar de brandweer aan moest voldoen om veilig op en rond de openbare weg incidenten te bestrijden.

Dat is niet het geval. Het is een standaard die uiterlijke kenmerken kleding (eisen) beschrijft ten behoeve van aanbestedingen, opdrachtverlening en handhaving voor Grond-, Weg- en Waterbouwaannemers. Deze is niet van toepassing voor spoedeisende hulpverleningsdiensten. De standaard NEN EN ISO 20471 beschrijft in relatie tot ontwerpen exact wat wel en niet is toegestaan. Deze standaard dient te worden gebruikt door elke professional (met uitzondering van de politie) die werkt op of aan de openbare weg.

De Europese Richtlijnen bieden de mogelijkheid om gemotiveerd af te wijken van de norm. Gezien het feit dat beide normen dermate rigide zijn dat de uitvoering geen ruimte laat voor enig uniek beeld, hebben we bij het ontwerp van de huisstijl uitrukkleding hiervan gebruik gemaakt.

Om standaard NEN EN ISO 20471 wel te respecteren, zijn de basiselementen van de normen overgenomen, maar is gezocht naar een afwijkend beeld waarbij de herkenbaarheid een belangrijk gegeven diende te zijn. Herkenning heeft namelijk effect op het gedrag van de verkeersdeelnemer, waarbij verondersteld wordt dat dit van invloed is op de veiligheid van het brandweerpersoneel.

Huisstijl Jeugdbrandweer

De jeugdbrandweer heeft een eigen huisstijl. Voor wat betreft de uitrukkleding en mede om kosten te besparen is dit beperkt tot het eigen logo. Dit logo is niet in de brandweerstijl van uitrukkleding en operationeel uniform opgenomen. Op dit moment is het combineren van de huisstijlen niet toegestaan. De vraag of hier behoefte aan is en of dat een combinatie mogelijk wordt zal naar verwachting op zijn vroegst in 2020 beantwoord kunnen worden.

Conformiteitsverklaring

Om te komen tot de conformiteitsverklaring heeft TÜV Rheinland Nord een aantal testen op sample materialen conform de NEN EN 469 uitgevoerd, alsmede oppervlaktemetingen van de reflectie bij de verschillende maatvoeringen. Er zijn metingen gedaan met betrekking tot de weerstand tegen vlammen en stralingswarmte, slijtvastheid en adembaarheid in de vorm van waterdampweerstand. NEN-EN 469: De voorgestelde huisstijl uitrukkleding voorziet in ontwerpen voor NEN EN 469 klasse 1 & 2.

NEN EN ISO 20471: De reflectiestrepen in fysieke vorm dienen te voldoen aan de norm. Daarbij worden eisen gesteld aangaande de uitvoering en kwaliteit van de reflectie. De huisstijl wijkt in detail (gemotiveerd) af op de uitvoeringsvormen in deze norm. N.B. Het is goed om bij bovenstaande aan te tekenen dat Duitsland expliciet in haar nationale wetgeving heeft opgenomen dat de brandweer niet hoeft te voldoen aan de klassering van de NEN EN ISO 20471. Hierdoor is er in Duitsland geen aanleiding om de NEN EN ISO 20471 aan te passen voor brandweeractiviteiten. Nederland wil dergelijke passages niet opnemen als wettekst, maar biedt ruimte door de mogelijkheid van onderbouwde brancheafspraken. Deze afspraken behelzen zowel fysieke kenmerken (huisstijl) als tactische kenmerken (verkeersincidentmanagement).

Betrokkenheid en draagvlak

Gedurende de ontwikkeling van de huisstijl uitrukkleding zijn verschillende stakeholders gekend en meegenomen in het proces. Brandweer Nederland kent op het gebied van kleding verschillende overlegvormen. Voor de afstemming op het operationele niveau zijn er vakgroepen zoals de vakgroep Materieel-Service en Onderhoud (VG MSO). Deze vakgroep heeft voor de afstemming op het gebied van de specialisatie kleding de Adviescommissie

Beheer Brandweerkleding (ABB) opgericht. In deze adviesgroep zijn alle veiligheidsregio's vertegenwoordigd door bijvoorbeeld kledingcoördinatoren. Daarnaast kent Brandweer Nederland ook een Netwerk Brandweervrouwen.

Een vertegenwoordiging vanuit het ABB is voortdurend actief betrokken geweest bij de totstandkoming van de huisstijl uitrukkleding. De gehele adviesgroep is betrokken geweest bij de beoordeling van de twee concepten. De dilemma's en adviezen zijn daarbij voorgelegd aan het MSO (volgende trede in de ontwikkeling advies richting RBC).

De Vakgroep Materieel, Service & Ondersteuning (MSO); binnen deze vakgroep zijn verschillende onderwerpen ondergebracht bij zogenoemde portefeuillehouders, zo ook persoonsgebonden beschermende middelen). In de verschillende stadia heeft afstemming plaatsgevonden met de MSO-portefeuillehouder en met de vakgroep als geheel.

De Raad van Brandweercommandanten (RBC); de huisstijl uitrukkleding is in verschillende stadia binnen de RBC besproken. Zo heeft de RBC-portefeuillehouder eerst gepolst of er voldoende draagvlak was voor een landelijke uitstraling. Op basis hiervan is een aanvang gemaakt met het project huisstijl uitrukkleding. In latere stadia is de besluitvorming doorlopen inclusief een presentatie van het definitieve standmodel. Op het Brandweercongres van 2018 is de huisstijl uitrukkleding gepresenteerd. Inmiddels zijn er verschillende regio's die al uitrukken conform de nieuwe huisstijl uitrukkleding.

Voor meer informatie over de huisstijl zie: www.brandweer.nl/huisstijl.

Instituut Fysieke Veiligheid
Facilitair Dienstencentrum
Postbus 7012
2701 AC Zoetermeer
www.ifv.nl
huisstijl@ifv.nl
079 330 46 00